

*Stejnokroj – šat stanoveného střihu a barvy,
označující příslušnost uživatelů
k určitému povolání nebo organizaci.
(Malý encyklopedický slovník A-Ž – Praha 1972)*

Zdeněk Navrátil

SKAUTSKÝ KROJ

Několik myšlenek o jeho symbolice

Dlouho, příliš dlouho jsme měli svoje skautské kroje ukryty na místech jenom nám známých, jenom my jsme se mohli potěšit pohledem na slušivé košile, klobouky či lodičky, opasky a šátky hnědé, žluté, šedé i jinak barevné podle zvyklostí místních skautských oddílů, pohladit aspoň očima našité nebo pouze uložené odznaky, které nám připomínaly naši skautskou stezku a jednotlivé okamžiky či stupně na ní dosažené. Bylo tomu tak po dobu všech zákazů totalitními režimy, jimž naprosto nevyhovoval způsob žití, k němuž skauting své mládí vedl a ty „dříve narozené“ v tomto jejich životním stylu utvrzoval. S velkou láskou, úctou a radostí jsme kroj potom v okamžicích obnovení naší veřejné činnosti – řečeno s klasikem – „po přejití vichřic hněvu“ znovu oblékli. Byl nám nejen stejnokrojem, ale především symbolem toho, v čem jsme viděli náš úkol a poslání, naši službu a náš život. Tyto velké chvíle moje generace prožívala ve svém životě třikrát

Potřeba vnější jednotnosti.

Svůj kroj si oblékli skauti už na samém počátku. Jestliže zakladatel dal hnutí do vínku pevné mravní ukotvení v jeho principech, metodě, zákonu, v hesle i denním příkazu, považoval nejen za vhodné, ale přímo potřebné to zdůraznit a ozřejmovat také veřejně vnějším symbolem či znakem. Ale vedl ho k tomu ještě jeden důležitý moment. Skauting je pro všechny ty, kdo přijmou jeho myšlenkovou podstatu, bez ohledu na všechno ostatní, co nás jinak činí odlišnými. Především však měl *R. Baden-Powell* na mysli společenský nebo – jak se říkalo později – třídní původ jeho nositelů. Kroj byl jednotný, jednoduchý, nepříliš nákladný při pořízení a pro pobyt v přírodě, která měla být hlavním prostředím skautovy činnosti, dobře uzpůsobený. Hlavním kriteriem ovšem stále zůstávala ona jednotnost, zastírající všechny rozdíly původu jednotlivců. V době založení skautingu to bylo mnohem důležitější hledisko, než si dnes dokážeme připustit. Přes všechny obtíže, nespokojenost a někdy také nemístné srovnávání, žijeme totiž ve společnosti, která patří k těm na planetě nejbohatším v porovnání s jinými a potřebnými.

Zmíněné sociální hledisko bylo pro bratra Zakladatele jistě velmi důležité. Musíme mít na paměti Anglii přelomu 19. a 20. století, kdy tu panovaly velké rozdíly v postavení jednotlivých vrstev národa. Byly tu staré šlechtické rody, střední třída městská i venkovské obyvatelstvo, převážně zemědělské, ale také to s velkými sociálními rozdíly. Země se ještě stále „probírala“ z velkých převratných změn, kterou přinesl rozvoj průmyslu. Pro nás jako Středoevropany to může být po více než jednom století téměř nepochopitelné. Ostatně náš národ ztratil svou šlechtu, která byla či aspoň mohla být jeho elitou, už v době pobělohorské; dílem jejím odchodem, vynuceným z konfesních důvodů, dílem byla následně likvidována vítěznou habsburskou mocí. Nezměnil to později ani vznik naší samostatné, svobodné a demokratické republiky. Jak píše *Marta Davouze* ve svém podnětném fejetonu „*Bud'me elitou!*“ z roku 1995 – „*masarykovská demokracie nebyla postavena na anglickém, nýbrž na americkém modelu, tzn. nepočítala s aristokracií, s elitou, ba neuznávala ji. Celý tento vývoj pak dovršili komunisté, kteří neuznávali ani inteligenci*“. Českou společnost tvořila především poměrně početná „střední třída“, již převyšovaly podnikatelské vrstvy, na druhé straně pak rolnický venkov se svými domkáři i velkostatkáři a ve městech také z venkova přicházející tovární dělníci. Naproti tomu byla anglická společnost mnohem více diferencovaná. Tamní šlechta měla zcela výsadní postavení, ale v zemi existovaly také četné *slumy*, vzniklé jako neblahé dědictví překotného vývoje industriální ekonomiky. S tím vším *Baden-Powell* musel počítat a také se s tím jednotou kroje vyrovnat.

Skauting měl totiž sloužit všem vrstvám národa bez rozdílu. Jistě je dnes velmi obtížné odhadnout, v jakém počtu a zda vůbec se z obou krajních pólů britské společnosti mladí lidé do skautského hnutí dostali. Ale taková možnost jim byla nabídnuta už samotnou existencí hnutí. Byli by jistě vítanými účastníky všeho dění nejen v době nástupu skautingu. Jednotné ustrojení snad mohlo pomáhat překonávat sociální rozdíly nejen tehdy, ale jistě také v současnosti. Protože závist, věčná hrozba mezilidských vztahů, nezmizela s dobou, o níž hovoříme. Byla hybnou pákou vzniku i rozmachu komunismu, ale je stále potencionálním rizikem každé doby a každého lidského věku. Ani dnešní mládež není proti ní zcela imunní. K nevraživosti mohou vést např. drahé značkové oděvní součástky, jak výrazně je sofistikovaný mobilní telefon spolužáka, nebo kvalita jeho sportovního vybavení. Ačkoliv v současnosti tento důvod jednoty kroje už asi ani nevnímáme, nepochybně je i dnes aktuální.

Symbolika skautského kroje

V záhlaví uvedená definice obsahuje slůvko, u něhož by bylo vhodné se na chvíli zastavit. Slovo je dnes sice běžně frekventované, jeho skutečný obsah v původním významu možná v hovoru ani plně nedoceňujeme. Čteme tam o příslušnosti uživatelů stejnokroje „*k určitému povolání*“. Samo slovo „*povolání*“ je v tomto případě klíčové. Obvykle ho běžně vnímáme jako „profese“, nebo „zaměstnání“ a jak se zdá, i autor takto zpracovaného hesla ve slovníku k němu podobně přistupoval. Mám však za to, že jeho podstata je výrazně hlubší, jak se tu pokusím naznačit.

Ze spojení „*být povolán*“ nezaznívá žádná skutečná činnost, ani žádný výkon pracovní, ať už za účelem obživy nebo jako pouhá záliba. Naopak, je to jakási forma „*pozvání*“, nebo „*přizvání*“ k účasti, snad ve společenství, při tom však s určitou mírou naléhavosti. Proto je v kořenu tohoto slova i částice „*volání*“, jíž právě volající na volaného „*naléhá*“.

Někdy se v úředních formulářích, kde uvádíme svoje nacionálie, objevuje též kolonka s dotazem na „povolání“. Autor dotazníku má však nepochybně na mysli, co je pro vyplňujícího předmětem jeho obživy. Zde je spíše na místě termín „zaměstnání“. Přesto také zaměstnání může být povoláním. Platí to po mém soudu jistě o lékařích; také u učitelů a pedagogů vůbec bych očekával spíše tento „vyšší“ stupeň přístupu. (Proto mě vždycky zaráží, že právě v těchto oborech, kde jde o více než pouhou výdělečnou činnost, se dnes tak často hovoří jen v souvislostech o jejich finančním ohodnocení). A v neposlední řadě mluvíme též o „povolání ke kněžství“, což jistě není také „jen zaměstnání“, jak tomu v tolika jiných případech lidské činnosti rozumíme.

Také skauti jsou přizváni, dokonce povoláni „*k obraně Dobra a Krásy*“, jak přece zaznívá z jejich hymny. Nabízíme svoje zásady a cestu životem všem, kdo se s námi ztotožní v našem vidění světa. Aby to bylo pro mladé lidi snáze přijatelné, máme k tomu připraven především zajímavý program, který provází naše výchovné působení, aniž by byl vyvíjen na kohokoliv nátlak. Přesto ne všichni skautskou stezku životem přijmou. Můžeme říkat, že také zde platí evangelní sdělení – „*neboť mnoho je povolaných, ale málo vyvolených*“ – (Mt 22,14). Víme z vlastní zkušenosti, že našimi oddíly prošla řada mladých lidí, ale skauting je neoslovil. Avšak každému, kdo přijme toto volání a na skautskou stezku se vydá, přinese skautské hnutí nejen hodně krásných chvil v mládí, ale také životní spokojenost, pocit dobrého prožití všech úskalí, jichž není nikdo z nás v životě ušetřen. Pro své úspěšné působení má totiž

skauting kromě už zmíněného poutavého programu navíc nejen moderní metodiku, ale především zcela jasně formulované morální zakotvení. Víme, že je jím skautský zákon, základní mravní principy a nám daný denní příkaz. Svoje odhodlání pak vyjadřují skauti dobrovolným slibem, jímž se zavazují, že takto vybudovaný životní program bude nejen po dobu jimi trávenou ve skautském oddíle, ale po celou další životní dráhu jejich vzorem, modelem a stylem.

Skautský kroj a jeho používání veřejně deklaruje naše spojení s těmi, kdo skautský styl života přijali a zachovávají. Dáváme tak najevo, že nám nejsou lhostejné duchovní hodnoty našeho hnutí, že jsme vždy ochotní postavit se na stranu těch slabších, pomáhat bližním, v osobním životě respektovat právo, pravdu, dobro, přátelství lidí dobré vůle, bránit tyto hodnoty ze všech svých sil a možností. Že se budeme k takovému životnímu programu soustavně připravovat a v něm zdokonalovat. Nejde jenom o takto prezentovanou veřejnou proklamaci. Skautské zásady a velké mravní poselství hnutí, obsažené v deseti bodech jeho Zákona, jsou nám vodítkem vždy, a to i ve chvílích, kdy nejsme „nikomu na očích“. Vzpomeňme si, že v původním anglickém originále formuloval *Baden-Powell* první bod tohoto zákona tak, že „*na skautovu čest je možné se spolehnout*“. A čest je to, co je v našem životě to nejvzácnější, to, co lze snadno neuváženým skutkem ohrozit, co se však jen obtížně navrácí.

Na kroji a jeho součástech je dominujícím prvkem *skautská lilie*. V heraldice byla lilie vždy symbolem čistoty, nevinnosti, dobra. Když se stala na stupnicích kompasů symbolem severní orientace, „hlavního orientačního směru“, stala se základním ukazatelem správného směru. Nejen geografického, ale později také samotného našeho životního směřování. Skauting životní orientaci zná, přesně ji deklaruje a všem nabízí. Ve skautské symbolice vykládáme tři lístky lilie také jako tři body skautského slibu, ale zejména jako přijetí tří mravních principů skautingu – *služby Bohu, služby bližním a služby sobě*, vycházejících z *Baden-Powellova* skautského slibu a zákona. Jak víme, byly tyto principy takto formulovány v roce 1977 na 26. světové skautské konferenci *WOSM*, která se uskutečnila v Montrealu. Pásek, jímž jsou lístky lilie spojeny, pak symbolizuje jejich jednotu a skutečnost, že vždy jsou platné jen spolu, že jejich přijetí musí být komplexní a že samy o sobě, byť důležité a dobré, nejsou skutečným skautingem. Kroj pro nás proto není jen uniformou, „*cvičebním úborem*“, ale symbolem mnohem významnějším.

Zatím se ovšem stále pohybujeme v oblasti veřejné proklamace našeho přijetí skautské myšlenky. Svědectvím našich skautských hodnot

mnohem důležitějším je totiž náš život, naše chování, opravdovost přijetí všech hodnot, které skauting představuje a které nejen nám nabízí. Bylo by přece velkým omylem mít za to, že takové životní postoje a uznávané hodnoty přijímáme pouze pro jejich vnější prezentaci.

Poselství skautského duchovna ať naplňuje všechn náš život. Nejen při naší činnosti v oddíle, ve strukturách vyšších jednotek, jejichž prvotním a největším úkolem je zajišťovat správný chod výchovy v těch jednotkách nižších jejich podporou a pomocí i vůči společnosti. Skautská myšlenka nás neustále provází na našem putování, ve škole, v našem zaměstnání, v naší rodině. Není možné slevovat a „být skautem“ pouze při práci s oddílem. Poznal jsem i obětavé skautské činovníky, jimž se jejich rodina rozpadla „díky“ tomu, že na ni jim už nezbyl čas. Ale v takovém případě přece hrubě porušili svůj skautský slib, protože nejen dříve, ale i v současné slibové formulaci přece zaznívá – *„plnit povinnosti vlastní a zachovávat skautský zákon“*. S takovým vědomím, ale také s vědomím svého celoživotního závazku oblékáme skautský kroj.

„Jsme jedné krve, ty i já!“

Současníkům je již hodně vzdálená doba velkolepých národopisných slavností, velkých průvodů s „kutálkou“, výpravných nedělních rodinných výletů za město, průvodů s vlajkami, fábory a také společným označením všech účastníků, snad „čamarou“, šerpou, květem v klopě nebo aspoň pestrým jednotným šátkem. Bylo to zejména v době velkého národního vzepětí v druhé polovině 19. století, kdy národ usiloval o svoje uznání, posílené zvláště neúspěšným bojem za podobné výsady a stejná práva, jichž se dostalo v tehdejší habsburské monarchii menšinové národnosti maďarské tzv. „rakousko-uherským vyrovnáním“ v roce 1867. Lidé tehdy cítili potřebu dát svému okolí najevo svou příslušnost k národu, jednotu svého češství, všechno svoje směřování a svoje úsilí.

Dnes už to patří minulosti. Se vznikem samostatného státu lidé nepociťovali potřebu dávat veřejně najevo, že jsou také součástí tohoto národa, ani nutnost demonstrovat viditelně všechny jeho tužby. Také náš způsob života, stupeň pospolného vytváření občanské společnosti je dnes odlišný. Jsme uzavřenější, a více či méně individualističtí. Přinesla to také nová media, z nichž zejména televize skoncovala se společným prožíváním volných chvil. Necítíme už nutnost ukazovat svoje zařazení stejnými znaky a pokud se k tomu odhodláme, postačí nám jen drobný odznáček na klopě našeho oděvu. Uniformy dnes nosí převážně vojsko, policie, hasiči (kteří mají i jednotný „pracovní oblek“), jako odznak svého

zaměstnání snad ještě také pracovníci dopravy a pošt, z nich pak především „železničáři“. Z občanských organizací (jak je uvádí ona druhá možnost v encyklopedické definici) patrně pouze Sokolové, Orli (obojí kromě jejich dorostu a žactva) a samozřejmě také skauti. Úcta k uniformě a její „předvádění“ se dnes už prostě „nenosí“.

Myslím, že velkou zásluhu na tom měla armáda, která v dobách „reálného socialismu“ odvedla v tomto směru svůj velký podíl. Její bezduchý dril, vymývání mozků, indoktrinace marxismu, politruci, číhající na objevení „třídního nepřítele“, úplně neprůchodná brána kasáren po skončení denního výcviku, to vše formovalo vztah k ní a také přeneseně k uniformě. Horším důsledkem pak se stala neochota bránit se zbraní vlastní zemi v případě jejího ohrožení. Generace dřívější, ať už legionáři první světové války, stejně tak jako později vojáci našich zahraničních jednotek ve válce druhé, uvažovali zcela jinak. Smýšlení současné generace je velmi blízké úvahám mas dnešních imigrantů, mezi nimiž je vysoký podíl mladých mužů, kteří by mohli ve svých zemích přispět k ozdravení poměrů, ale namísto toho odcházejí za vidinou štědrých sociálních dávek do hostitelských zemí vyspělé Evropy.

Ačkoliv ani skauting se neobejde bez určité organizační struktury, která pomáhá vůdcům oddílů v jejich výchovném působení, považujeme ho přesto za hnutí. Nic na tom nemění ani jeho zařazení jako „spolek“ podle naší současné legislativy. V zájmových spolcích jsou jejich členové sice též dobrovolně, intenzita jejich činnosti však vyplývá z individuálních možností a jejich volného času, který mu jsou ochotní věnovat, míry osobního nasazení a také dočasnosti jejich členství. Při tom se mohou jejich vlastní názory a politické přesvědčení až diametrálně lišit. Jejich intelektuální úroveň, duševní a duchovní orientace není rozhodující.

Naproti tomu hnutí má svoje jasné vnitřní směřování i duchovní podstatu a vnější projevy jeho činnosti nejsou v tomto smyslu prvořadé. O skautingu říkáme, že je hnutím pro celý život. Přináší hodnoty jednotlivcům, jež mohou přispět ke kultivaci dnešní společnosti, která už dnes rezignovala na četné zásady morálky euro-atlantické civilizace. Podmínkou ovšem je, že sami skauti nebudou z vysoko nastavené laťky svého chování slevovat. Platí to pro všechny okamžiky jejich života. Tedy i tehdy, kdy to přináší nepohodlí, námahu a kdy to není výhodné z nejrůznějších příčin. Za své návštěvy Německa jsem zaslechl rádobu vtipný a velmi „benevolentní“ výrok, ospravedlňující drobné prohřešky. Němečtí přátelé tehdy říkali – „*einmal ist keinmal und zweimal ist nicht immer*“ – což můžeme přeložit tak, že „jedenkrát znamená nikdy a

dvakrát není vždy“. S tím nemohu rozhodně souhlasit a není to ani v souladu se skautským chápáním pravidel života. Ne nadarmo tedy říkáme – „*skautem jednou, skautem navždy*“. Skauty jsme proto i tehdy, kdy to od nás vyžaduje určité sebezapření a obět’.

To jsou ovšem zásady, které se nesnášejí s obecným vnímáním životních přístupů a postojů. Nebylo tomu však vždy. Lidé jistě vždycky byli chybní, byli si však zpravidla svých poklesků vědomí a styděli se za ně. „*Žijete v zemi, kde nic není hanba!*“ – tak tlumočí slova asijského studenta po jeho ročním pobytu u nás žirovnický rodák, psychiatr, diákon a pedagog *Max Kašparů*. Je to krutá, ale – bohužel – pravdivá obžaloba nás všech. Protože však náprava věcí počíná vždycky u každého z nás, můžeme svým chováním přispívat k ozdravení mravního, kulturního a duchovního obrazu a zejména morálního klimatu tohoto národa. Skauting nám k tomu dává orientaci, pravidla a dobrou přípravu.

To vše by mohl a měl evokovat pohled na skauta v jeho kroji. Pokud ovšem je kroj symbolem takových hodnot, pak nám to na druhé straně ukládá též projevovat naši úctu k němu. Měli bychom totiž dbát na to, aby všechny jeho součásti byly v pořádku, čisté, abychom ho oblékli vždy v souladu se všemi pravidly nejen skautské etikety, ale také se závaznými společenskými zásadami našeho vystupování. A to vždycky a za všech okolností. Ačkoliv jistě nejsme formalisté, celkový vzhled našeho kroje a náš poměr k němu je též jakýmsi obrazem našeho vnitřního pořádku, našeho duševního a intelektuálního stavu, ale také našeho duchovního života a našeho vztahu k němu. O tom, jak bude náš skauting a jeho kroj vnímán veřejností, rozhodujeme jedině my sami. Je dobře mít takovou jednoduchou úvahu vždy na paměti.

Krojová kázeň

Jen máloco ze skautského vybavení podléhá tak silně „lidové tvořivosti“, jako právě kroj. A to nejen jeho součástky, ale také doplňky a označení. Mám doma řadu fotografií ve starých albech ze samých počátků svého „skautování“ v době krátce po válce, kde mohu jen s obdivem pozorovat dokonale jednotné ustrojení. Bylo to v době všeobecného nedostatku všeho, ale kroje jsme se snažili mít v pořádku vždy. Je pravdou, že jsme museli někdy vzít za vděk košilemi z trofejních skladů *Hitlerjugend*, které na rozdíl od našich *khaki* měly barvu zlatitou. Ale to byla jen nevýrazná odchylka, protože i ty naše předválečné už neměly „předpisovou“ barvu, neboť ta už léty vybledla. To bylo ovšem spíše dokladem toho, že svoje nositele provázejí už dlouho skautskou stezkou a jejími radostmi.

Vůdce „tisícileté říše“ zrušil v Německu skauting a místo něho zavedl povinnou „službu“ v jednotné organizaci, kterou nazvali jeho jménem. Kroje potom zůstaly v podstatě beze změny, jejich jakoukoliv úpravou se nijak neobtěžovali. Podobně se zachovali po okupaci v roce 1968 i Pionýři, kteří chtěli obnovený skauting „přetvořit k obrazu svému“ a kteří ovšem opustili dřívější krojování sovětské, totiž bílé košile (!) a tradiční rudé šátky. Zdá se tedy, že historie se někdy přece jenom v jistém smyslu opakuje.

Třebaže se i dnes snažíme žít vždy střídavě (devátý bod našeho zákona nám říká, že „skaut je hospodárny“), přece současné možnosti jsou výrazně lepší, než vzpomínaná realita poválečná. Je to patrné už z nabídek prodejen skautských potřeb. Paleta možného a nabízeného vybavení je velmi pestrá. Nemohu však pochopit, kde se vzala ta zruďná myšlenka, že skautský kroj je závazný „od pasu výše“, kterou tak často slyšíme. Vzniká tím velmi podivná pestrost, která se skautským krojem má málo společného. Dokázal bych jistě pochopit některé drobné úlevy např. u obuvi, která ani zdaleka není nijak levná a navíc – protože mladí lidé velmi rychle rostou – u „výhradně krojového obutí“ by se určitě nevyužila jeho plná životnost. Uplně scestnou mi však připadá „plandající“ košile, která by měla být vždy zasunuta do kalhot či sukne a přepásána krojovým opaskem. V této ledabylé úpravě mi připomíná spíše v naší současnosti nám už zcela cizí ruskou rubašku, než mnoha roky prověřený skautský kroj, upravený v souladu s platným krojovým předpisem. Jakoby se jeho uživatel ve spěchu nestačil doobléknout.

Nemám v úmyslu zde rozvádět všechny nešvary, ke kterým v tomto směru dochází. Naše „vynalézavost“ je skutečně bez hranic. Tato „kreativita“ má ovšem jen pramálo společného se skutečnou úctou ke skautskému kroji. Zastavím se pouze u dvou hodně rozšířených jevů, které se svou úrovní blíží už zmíněné „skautské rubašce“. Jen málokomu se mohou líbit rolované a jinak různě zmačkané šátky, které navíc jsou uvázány nakřivo a jejich cíp není uprostřed na zádech mezi lopatkami. Také klobouky, které byly pro skauty vždy charakteristické (nahradily je na jaře 1939 „lodičky“ a současně se zavedly hnědé šátky), nepostrádají závady. Je to především jejich všelijak zvlněná „krempa“, která jednak svědčí o špatném udržování, případně také o jeho nevhodné velikosti, která při násilném naražení na hlavu tuto deformaci způsobí.

Chtěl bych se však zmínit ještě o jednom fenoménu. Jsou to nejrůznější odznaky a nášivky, které doplňují krojové košile. Co je to tedy odznak na skautském kroji, pouhá ozdoba nebo určité viditelné sdělení?

Dokonce i barva krojového šátku má přece také svou informativní funkci. Mladí lidé, zejména chlapci, jsou soutěživí a snaží se vyniknout. Není divu, že se pak chtějí svými dosaženými výsledky také někomu „pochlubit“. Při putování skautskou stezkou, při dosažení některých jejích stupňů, bylo přirozené, že bylo na kroji zavedeno zřetelné označení jejich úrovně. Domnívám se, že se tak na kroji viditelné odznaky stupňů zdatnosti, složených odborných zkoušek a všech dalších výsledků staly samozřejmou součástí naší metodiky, která chtěla tímto způsobem povzbudit rovněž ostatní členy družiny k následování jejich úspěšného bratra či sestry. Připomíná to jakousi obdobu soutěžního bodování, které v družinách a oddílech bývalo vždy oblíbené a bylo jakýmsi „motorem“ družinové činnosti a celé soutěže.

Samozřejmou a zcela nedílnou součástí našeho kroje je velký *kovový skautský emblém*, umístěný nad levou kapsou košile, obvykle hovorově nazývaný jako „slibák“.

Ještě krátce po válce byla tato „slibová“ lilie označována krojovým předpisem jako „odznak příslušnosti“. To proto, že se nikdo nestal skutečným skautem vyplněním své přihlášky, ba ani zaplacením registračního poplatku. Protože však tento odznak byl oprávněn skaut nosit až po složení slibu, to populární označení se posléze stalo oficiálním. Skautem hodným toho jména se však stal každý svým svědectvím skautského života podle jeho mravních kritérií. Aby se zdůraznila výlučnost tohoto odznaku, bylo v roce 1946 znovu zavedeno jeho číslování, podobně jako tomu bylo za A. B. Svojsíka. (Možná bude vhodné uvést, že v té době nahradil psa na štítku v lilii „malý“ státní znak. Prvními odznaky byla vybavena naše delegace na světovém Jamboree ve Francii roku 1947.)

Domnívám se, že mládež se léty v řadě ohledů příliš nemění. Že tedy je ochotná doplňovat kroj různými odznaky, někdy dokonce také příležitostnými, používanými při nejrůznějších událostech. U mladších členů je používání odznaků běžné a bez problémů. Dokonce je hodně těch, kdo označením svých „výkonů“, např. „třemi orlími pery“ rádi doplní svoji krojovou košili. U činovníků však se naopak setkáváme s jistou individualitou názorů. Nehodlám to posuzovat, jsme prostě každý trochu jiný. Někteří odznaky používají zcela běžně, někdo nosí i odznaky odborných zkoušek, které skládal jako docela mladý hoch, emblém Tří orlích per a dokonce také příležitostné odznaky velmi staré. Ještě dnes můžeme zahlédnout třeba pamětní odznak k 35. výročí skautingu a také 70. výročí narození A. B. Svojsíka z roku 1946. Někdo nenosí štítek svého funkčního označení, ale ani domovenku. Nedomnívám se, že je to

projevem neúcty ke skautskému kroji a jeho doplňkům. Mnozí z nás nemají na kroji insignie svých vyznamenání. Je ovšem pravdou, že ty by za určitých okolností, např. při hrách či pobytu v přírodě, působily zcela jistě úplně nemístně. Ale to určitě každého soudného napadne.

Kultura vystupování

Asi překvapím svým tvrzením, že skauting po nás nežadá v záležitostech morálky, chování a vystupování nic mimořádného. Nic navíc, než to, co by mělo být samozřejmou výbavou slušného člověka této civilizace. Ale doba a její projevy jsou trochu jiné, než jsme byli zvyklí dříve. Ostatně ten asijský student, jehož už zde zmíněné ohodnocení naší země citoval *Max Kašparů*, o tom hovoří zcela jasně. Naše chování se časem posunulo do nechtěné oblasti. Nemyslím si, že by se to mělo týkat rovněž skautů. Naše priority, naše zásady i Zákon zůstávají beze změny.

Není to přece nijak složité. Už *Matoušovo* evangelium (Mt 7,12) uvádí tzv. „*zlaté pravidlo*“ našeho chování a vzájemných vztahů slovy – „*jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi; v tom je celý Zákon ...*“. Dnešní sekularizované společnosti se takové pokyny nelíbí především proto, že nepřijímá Toho, kdo je „na Hoře“ tehdy vyslovil. Zákonitým důsledkem potom je, že i jednoduché morální zásady musí nahrazovat velmi složité zákony lidské, jichž už náš stát má tolik, že se v nich jen málokdo orientuje. Já pak se obávám, že si možná některé dokonce i protirečí.

Složitostí legislativy a počtem zákonů se zcela jistě nedá vyřešit veřejná morálka. Ve starobabylonské říši byl vytesán do kamenné stély už v 17. století před Kristem „*Chammurappiho zákoník*“, obsahující 282 zákonů. Byl to jistě v té době veliký počin. O přibližně čtyři sta let později (asi ve 13. stol. př. Kr.) stačilo Izraelitům pouhých deset *Božích přikázání* k tomu, aby jejich život dostal jasná pravidla, jež posléze *Kristus* shrnul ve svém *horském kázání* tím jediným. Také skauting má svůj Zákon, obsahující rovněž jen deset bodů. Vychází totiž z židovsko-křesťanského *Desatera*, což jistě lehce pochopíme, když si uvědomíme, že zakladatel skautingu *R. Baden-Powell* byl hluboce věřícím křesťanem. Je pozoruhodné vzájemné srovnání těchto tří norem. Ta zmíněná nejstarší je spíše soupisem přestupků a příslušných sankcí, *Desatero* je pak sestaveno jako soubor pokynů. Skautský zákon upravil jeho autor velmi důmyslně tím, že ho ve všech jeho bodech uvádí slovy – „*skaut je ...*“. Právem z toho potom můžeme odvozovat, že pokud „*není*“ takovým, není tento

jedinec zcela logicky ani skautem. Bylo by dobře, abychom tuto jednoduchou logiku měli vždy na mysli a chovali se podle ní.

Celoživotní trvání skautství jsem tu už dříve připomněl citováním výroku *Lorda Kitchenera*. V anglickém originále se vyskytující slovo „*always*“ v tomto případě obvykle překládáme jako „*navždy*“. Přesnější překlad nám však poskytne pohled do slovníku, který nám prozradí, že znamená především „*vždy*“. Tedy za všech okolností, také tehdy, když to přináší nepohodlí, nepříjemnosti a nevýhody.

Není to vždycky skutečně snadné. *Baden-Powell* ve svých radách mladým lidem „*Rovering to Success*“ (v češtině jsou přeloženy s titulem „*Na pouti za úspěchem*“) připomíná mladým lidem pět úskalí, na něž mohou v životě narazit. Zastavím se krátce jen u toho druhého, které nazval „*Víno*“. Nechci ta ostatní bagatelizovat, zdá se mi však, že tato překážka přestává být vnímána jako něco nedobrého. Zahrnuje do ní jak alkohol, tak i kouření. V moderní době k tomu přistoupily ještě drogy, jev, který v čase Zakladatelově jistě nebyl neznámým, ale nedosahoval tehdy ještě takového rozšíření a takové rizikovosti jako dnes.

„Kdosi se mne (píše B.-P.) zeptal: ‚Jak zní zákon, který skautům zakazuje kouření?‘ Odpověděl jsem, že takový zákon neexistuje, ale každý skaut ví, že kluk, který kouří, je hlupák. A celé naše hnutí dobře chápe, že ‚skaut není hloupý‘.“

Slova Zakladatelova jsou jasná a ani celé století neohrozilo jejich trvalou platnost. Přesto jakoby pro některé z nás už neplatila. Mnohé, za co se lidé kdysi styděli, se stalo běžným. Ale na ty, kdo nedokáží v důsledku nedostatku vůle omezit svou slabost, apeluji: pokud vedete oddíl, nikdy nekuřte před jeho členy. Jste pro ně vzorem, budou vás vždy a ve všem napodobovat. Buďte tedy dobrým vzorem. Už před lety jsme si v našem oddíle zavedli jednu zásadu. Pokud zejména roveři se nedokázali ovládnout a začali kouřit, nikdo z nich nekouřil v kroji nebo při oddílových aktivitách. Totéž platilo vždy o alkoholu. (Připomínám, že pivo není náš „tekutý chléb“, jak o něm před časem prohlásil slovenský komunistický představitel *Vasil Bilak*.) Stejně pravidlo by samozřejmě měli přijmout všichni, kdo se považují za skutečné skauty – činovníci všech úrovní, roveři, oldskauti. Máme k tomu opravdu dost pevné vůle?

„Last but not least“

Skautský kroj není tedy ošacením v běžném smyslu toho slova, pouze oděvem, který nás chrání před nepohodou a chladem. Jeho

symbolika a poslání nás přivedlo k úvahám, které nám přinášejí jeho mnohem hlubší chápání, k prožití skautské spirituality a její vazby na podstatu skautingu a k hlubšímu zamýšlení, které mění naše nazírání na kroj jenom v jeho „materiální“ funkci. Že se nestydíme nejen za kroj, ale ani za své osobní přihlášení se k zásadám mravních principů hnutí. Naše úvahy o symbolice kroje, o naší patřičné úctě k němu, projevující se nejen jeho úpravností při používání, ale také v respektu k jeho úplnosti, i poznámky o doplňcích a jejich významu v našem výchovném systému, o individuálnosti našeho vztahu ke všem jeho náležitostem, byly vedeny upřímnou snahou plně pochopit jeho potřebu a podstatu. Než skončíme svoje ohlédnutí na vše, co s touto otázkou také souvisí, zbývá nám ještě jeden pohled na kroj, „*poslední, ale (zdaleka) ne zanedbatelný*“. Totiž – že právo nosit skautský kroj by pro nás všechny mělo být vždy chápáno bez ohledu na náš věk, na stupeň skautských odborností i naše vlastní postavení ve hnutí jako *velké privilegium*, jehož se nedostalo všem. Především ne těm, jež skautingem nabízené hodnoty neoslovují a jimž jsou zcela lhostejné.

Navodit takový vztah k našemu kroji je úkolem a velkým uměním skautského vůdce. Ne jen slovy, ale osobním příkladem, svým vlastním poměrem k šatu, který je zřetelným a viditelným znakem příslušnosti ke skautskému hnutí. Pochopení této skutečnosti je ovšem podmíněno úplným a bezvýhradným přijetím duchovní podstaty skautingu, životem v jejím naplňování každým okamžikem našeho bytí. Takové uchopení skautské spirituality není jen svazujícím elementem, ale osvobozením od všeho přízemního, co nás poutá ke všednosti našich dnů. Vůdce by se tedy neměl k oddílu obracet britkými slovy zákonů *Chammurappiho*, ale především vstřícným jazykem *Baden-Powella*.

Je na každém z nás, jak se rozhodneme. Skauting nám nabízí tu stezku, po níž naše kroky povede, budeme-li sami nejen odhodláni, ale především ochotni se na ni v plném nasazení vydat. Má k tomu všechny předpoklady a prostředky. Neváhejme tedy, vydejme se na cestu –

– **„před námi pout' vede k cíli!“**

V Ivančicích v prosinci L.P. 2015

*Autor děkuje bratru Jiřímu Čejkovi-Péguymu
za věcné připomínky, jimiž text obohatil.*